

POLİNOMLAR

- x bir değişken,
- $n \in \mathbb{N}$
- $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$ birer gerçək sayı olmak üzere

$$P(x) = a_n x^n + a_{n-1} x^{n-1} + \dots + a_2 x^2 + a_1 x + a_0 x^0$$

biçimindeki ifadeye **gerçək katsayılı** ve **bir değişkenli polinom** adı verilir.
x değişkenine bağılı polinomlar $P(x), Q(x), R(x), \dots$ gibi ifadelerle gösterilir.

$$\text{➤ } P(x) = -7x^4 + 3x^2 - 8x + 4$$

$$\text{➤ } Q(x) = -11x^6 + \frac{1}{x^5} - x^2 + 3$$

POLİNOMUN DERECEİ, KATSAYILARI ve SABİT TERİMİ

- $a_n x^n, a_{n-1} x^{n-1}, \dots, a_2 x^2, a_1 x, a_0 x^0$ ifadelerine *polinomun terimleri* denir.
- $a_0, a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$ gerçekte sayılarına *polinomun katsayıları* denir.
- x değişkeninin aldığı en büyük üsse *polinomun derecesi* denir ve $\text{der}[P(x)]$ ile gösterilir.
- Bir polinomun en büyük dereceli teriminin katsayısına polinomun *baş katsayısı* denir.
- a_0 ifadesine polinomun *sabit terimi* denir.

SORU: $P(x) = -7x^6 + 4x^5 + 8x^3 - 3x + 15$ polinomunun,

- Derecesi
- Katsayıları
- Baş katsayısı
- Sabit terimi

SORU: $P(x) = -3x^{\frac{n+30}{n}} + 5x^4 - 7x^{n-4}$
ifadesi bir polinom belirttiğine göre,
 $P(x)$ polinomunun derecesinin alabileceği
en büyük değer kaçtır?

A) 6

B) 7

C) 11

D) 20

E) 26

SORU: $P(x)$ ve $Q(x)$ birer polinom olmak üzere,

$$-2.P(x + 2) + x.Q(x - 1) = x^2 + 3x + 6$$

ve $P(5) = -6$ olduğuna göre, $Q(2)$ değeri kaçtır?

A) 6

B) 5

C) 4

D) 3

E) 2

➔ Bir polinomun katsayılar toplamını bulmak için polinomda değişken

yerine yazarız.

➤ $P(x)$ polinomunun katsayıları toplamı ... ..dir.

➤ $P(2x + 3)$ polinomunun katsayıları toplamı ... ..olur.

➔ Bir polinomun sabit terimini bulmak için polinomda değişken

yerine yazarız.

➤ $P(x)$ polinomunun sabit terimi... ..olur.

➤ $P(3x - 4)$ polinomunun sabit terimi... ..olur.

SORU:

$$P\left(\frac{x+1}{2}\right) = -10x + 26 \text{ olduğuna göre,}$$

$$(2x^2 - 4) \cdot P^2(x + 1)$$

polinomunun katsayıları toplamı kaçtır?

A) -32

B) -26

C) 26

D) 32

E) 36

SORU: 2011- LYS

Gerçel katsayılı $P(x)$, $Q(x)$ ve $R(x)$ polinomları veriliyor. Sabit terimi sıfırdan farklı $P(x)$ polinomu için

$$P(x) = Q(x).R(x+1)$$

eşitliği sağlanıyor.

P'nin sabit terimi Q'nun sabit teriminin iki katı olduğuna göre, R'nin katsayılarının toplamı kaçtır?

A) $\frac{2}{3}$

B) $\frac{1}{4}$

C) $\frac{3}{4}$

D) 1

E) 2

SABİT POLİNOM

- a_0 sıfırdan farklı bir gerçek sayı olmak üzere, $P(x) = a_0$ ise $P(x)$ polinomuna **sabit polinom** denir.
- Sabit polinomun derecesi sıfırdır.

$$P(x) = 7 ,$$

$$Q(x) = -5,$$

$$R(x) = 2y^4 + y^2 \text{ ve}$$

$$T(x) = m^3 - m \text{ polinomları}$$

birer **sabit polinomdur**.

SIFIR POLİNOMU

- $P(x) = 0$ polinomuna **sıfır polinomu** denir.
- Sıfır polinomunun derecesi belirsizdir.

SORU: 2015-LYS

$P(x)$ ikinci dereceden bir polinom, $Q(x) = k$ sabit polinom olmak üzere,

$$P(x) + Q(x) = 2x^2 + 3$$

$$P(Q(x)) = 9$$

eşitlikleri veriliyor.

Buna göre, k 'nin alabileceği değerler toplamı kaçtır?

A) $\frac{1}{2}$

B) $\frac{1}{3}$

C) $\frac{2}{3}$

D) $\frac{1}{4}$

E) $\frac{3}{4}$

EŞİT POLİNOMLAR

Dereceleri aynı ve aynı dereceli terimlerinin katsayıları karşılıklı olarak eşit olan polinomlara **eşit polinomlar** denir.

$$P(x) = a_n x^n + a_{n-1} x^{n-1} + \dots + a_2 x^2 + a_1 x + a_0$$

$$Q(x) = b_n x^n + b_{n-1} x^{n-1} + \dots + b_2 x^2 + b_1 x + b_0$$

SORU:

$$P(x) = (-a + 4)x^3 - (b + 3)x^2 - cx - 10 \text{ ve}$$

$$Q(x) = (c + 3)x^3 + (b - 5)x + a + d \text{ polinomları}$$

veriliyor.

$P(x) = Q(x)$ olduğuna göre, $a.b - c.d$ ifadesinin değeri kaçtır?

A) 21

B) 24

C) 32

D) 45

E) 54

POLİNOMLARDA TOPLAMA, ÇIKARMA VE ÇARPMA İŞLEMLERİ

- Polinomlarla **toplama** ya da **çıkarma** işlemleri yapılırken dereceleri aynı olan terimlerin katsayıları toplanır ya da çıkarılır.
- $P(x)$ ve $Q(x)$ birer polinom olmak üzere bu iki polinom arasında **çarpma** işlemi yapılırken $P(x)$ polinomunun her terimi $Q(x)$ polinomunun her terimiyle çarpılır ve elde edilen ifadelerin cebirsel toplamı x değişkeninin azalan ya da artan kuvvetlerine göre sıralanarak yazılır.

SORU: $a \neq 0$ ve $a \in \mathbb{R}$ olmak üzere,

$$(-4x^5 + ax^4 - 2x^3 + 3) \cdot (x^2 - 3x + 4)$$

çarpımından elde edilen ifadede x^5 li terimin katsayısı -6 dır.

Buna göre, a sayısının değeri kaçtır?

- A) -12 B) -6 C) -4 D) 4 E) 6

İKİ POLİNOMUN TOPLAMININ VE ÇARPIMININ DERECESESİ

der[P(x)] = m ve **der[Q(x)] = n** olsun.

- $m > n$ ise **der[P(x)+Q(x)] = m** ve **der[P(x) - Q(x)] = m**
- **der[P(x).Q(x)] = m + n** olur.

SORU: $P(x)$ ve $Q(x)$ polinomları için

$$\text{der}[P^2(x) \cdot Q(x)] = 13 \text{ ve}$$

$$\text{der}[P(x^3) \cdot Q^2(x)] = 21$$

olduğuna göre, $2P(x) + 3Q(x)$ polinomunun derecesi kaçtır?

A) 2

B) 3

C) 4

D) 5

E) 6

POLİNOMLARDA BÖLME İŞLEMİ

$P(x)$ ve $Q(x) \neq 0$ polinomları için $\text{der}[P(x)] \geq \text{der}[Q(x)] \geq 1$ olmak üzere $P(x)$ polinomunun $Q(x)$ polinomu ile bölümü aşağıdaki gibi gösterilebilir.

$$\begin{array}{r|l} P(x) & Q(x) \\ \hline B(x) \cdot Q(x) & \\ \hline K(x) & \end{array}$$

$P(x)$: Bölünen polinom,

$Q(x)$: Bölen polinom,

$B(x)$: Bölüm polinomu,

$K(x)$: Kalan polinomudur.

BİR POLİNOMUN $(x-a)$ İLE BÖLÜMÜNDEN KALAN

- Bir $P(x)$ polinomunun $x - a$ ile bölümünden kalan $P(a)$ dır.
- $P(a) = 0 \Leftrightarrow (x - a)$, $P(x)$ polinomunun bir çarpanıdır.
- $x = a$ için $P(a) = 0$ ise $x = a$ sayısına, $P(x)$ **polinomunun sıfırı (bir kökü)** denir.

SORU: 2018-TYT

$P(x)$ bir polinom olmak üzere, $P(a) = 0$ eşitliğini sağlayan a sayısına bu polinomun bir kökü denir.

$P(x)$ ve $R(x)$ polinomları için

$$P(x) = x^2 - 1$$

$$R(x) = P(P(x))$$

eşitlikleri veriliyor.

Buna göre,

- I. -1
- II. 0
- III. 1

sayılarından hangileri $R(x)$ polinomunun bir köküdür?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) II ve III

SORU: 2016-LYS

$P(x) = x^3 - mx + 1$ olmak üzere,
 $P(x - 1)$ polinomunun $x + 1$ 'e bölümünden kalan ile
 $P(x + 1)$ polinomunun $x - 1$ 'e bölümünden kalan
birbirine eşittir.

Buna göre, m kaçtır?

- A) 2   B) 4   C) 6   D) -1   E) -8

SORU:

2020-AYT

$P(x)$ ve $Q(x)$ sabit olmayan birer polinom, $R(x)$ ise birinci dereceden bir polinom olmak üzere,

$$\mathbf{P(x) = Q(x) \cdot R(x)}$$

eşitliği sağlanmaktadır.

Buna göre,

- I. $P(x)$ ve $R(x)$ polinomlarının sabit terimleri aynıdır.
- II. $P(x)$ 'in grafiği bir parabol ise $Q(x)$ 'in grafiği bir doğrudur.
- III. $Q(x)$ polinomunun her kökü $P(x)$ polinomunun da bir köküdür.

ifadelerinden hangileri her zaman doğrudur?

- A) Yalnız II   B) Yalnız III   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

SORU: 2017-LYS

a ve b tam sayılar olmak üzere

$$P(x) = x^3 - ax^2 - (b + 2)x + 4b$$

$$Q(x) = x^2 - 2ax + b$$

polinomları için

- $P(-4) = 0$
- $Q(-4) \neq 0$

olduğu biliniyor.

$Q(x)$ polinomunun kökleri aynı zamanda $P(x)$ polinomunun da kökleri olduğuna göre, $b - a$ farkı kaçtır?

- A) 8   B) 9   C) 11   D) 13   E) 14

SORU: 2015-LYS

Başkatsayısı 1 olan üçüncü dereceden $P(x)$ polinomu,

$x^2 + 4$ ile kalansız bölünebilmektedir.

$P(2x)$ polinomunun $2x - 3$ ile bölümünden

elde edilen kalan 52'dir.

Buna göre, $P(2)$ değeri kaçtır?

A) 20

B) 22

C) 24

D) 26

E) 28

SORU: 2020-AYT

Her birinin en yüksek dereceli teriminin katsayısı 1 olan üçüncü dereceden gerçel katsayılı $P(x)$ ve $R(x)$ polinomları için 2 ve 6 ortak köklerdir. $P(x) - R(x)$ polinomu $x - 1$ ile bölüldüğünde kalan 10 olmaktadır.

Buna göre, $P(0) - R(0)$ değeri kaçtır?

A) 24

B) 27

C) 30

D) 33

E) 36

POLİNOMLARIN ÇARPANLARINA AYRILMASI

Bir polinomun iki ya da daha fazla polinomun çarpımı biçiminde yazılması işlemine **çarpanlarına ayırma** denir.

ÇARPANLARINA AYIRMA YÖNTEMLERİ

I. ORTAK ÇARPAN PARANTEZİNE ALMA

Bir polinomun her teriminde bulunan ortak çarpanın paranteze alınması işlemine **ortak çarpan parantezine alma yoluyla çarpanlara ayırma yöntemi** denir.

II. GRUPLANDIRMA YÖNTEMİYLE ÇARPANLARINA AYIRMA

Verilen polinomun her teriminde ortak bir sayı, ortak bir değişken veya ortak bir terim bulunmuyor ise **ortak çarpanı olan terimler bir araya getirilerek gruplandırılır**. Her grup parantez içindeki ifadeleri aynı olacak biçimde çarpanlarına ayrılır. Sonra gruplar, ortak çarpan parantezine alınır.

III. ÖZDEŞLİKLER YOLUYLA ÇARPANLARA AYIRMA

Tam Kare Özdeşliği

$(x + y)^2$ ve $(x - y)^2$ biçimindeki ifadeler **tam kare ifadeler** denir.

$$(x + y)^2 =$$

$$(x - y)^2 =$$

İki Kare Farkı Özdeşliği

$x^2 - y^2$ ifadesine **iki kare farkı durumundaki ifade** denir.

$$x^2 - y^2 =$$

İki Terimin Toplamının ve Farkının Küpü Özdeşliği

$$(x + y)^3 =$$

$$(x - y)^3 =$$

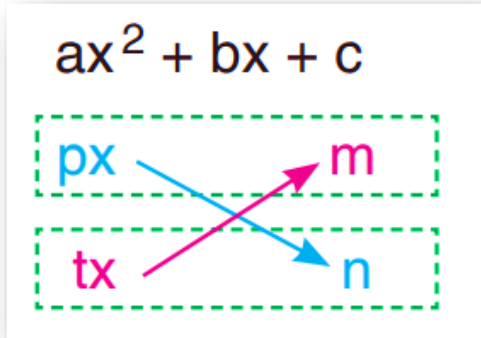
İki Terimin Küplerinin Toplamı ve Farkı Özdeşliği

$$x^3 + y^3 =$$

$$x^3 - y^3 =$$

IV. $ax^2 + bx + c$ BİÇİMİNDEKİ İFADELERİN ÇARPANLARINA AYRILMASI

$ax^2 + bx + c$ şeklindeki üç terimli ifadeleri çarpanlarına ayırırken birinci ve üçüncü terimin çarpanları seçilir.

- Bu çarpanlar çapraz olarak çarpılıp toplandığında ortanca terim bulunuyorsa çarpanlar doğru seçilmiştir.
- Bu seçilen çarpanlar yan yana yazılırsa $ax^2 + bx + c = (px + m) \cdot (tx + n)$ çarpanlara ayırma işlemi sonlanmış olur.

DEĞİŞKEN DEĞİŞTİRME YÖNTEMİYLE ÇARPANLARINA AYIRMA

Bir polinomda benzer terimlerin yeni bir değişkenle adlandırılıp daha sade bir hâle getirildikten sonra çarpanlara ayrılması işlemine *değişken değiştirme yöntemi* ile çarpanlara ayırma yöntemi denir.

SORU: Aşağıdakilerden hangisi

$$(x^2 - 2x)^2 - 2(x^2 - 2x) - 3$$

ifadesinin çarpanlarından biri değildir?

A) $x - 3$

B) $x - 2$

C) $x - 1$

D) $x + 1$

E) $x^2 - 1$

SORU: 2016-YGS

$$\frac{x^4 + x^2y - x^2y^2 - y^3}{x^3 + xy - x^2y - y^2}$$

ifadesinin sadeleştirilmiş biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) x B) y C) xy
D) $x - y$ E) $x + y$

SORU: 2016-LYS

a ve b pozitif gerçel sayıları

$$a^2 - 2ab - 3b^2 = 0$$

eşitliğini sağlamaktadır.

Buna göre, $\frac{a+b}{a-b}$ ifadesinin değeri

kaçtır?

A) 2

B) 3

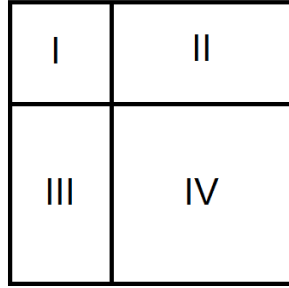
C) 4

D) 5

E) 6

SORU: 2018-TYT

Kenar uzunluğu a birim olan bir kare, Őekildeki gibi dört bölgeye ayrıldığında I numaralı bölge kenar uzunluğu b birim olan bir kare belirtmektedir.

Bu koŐulu sağlayan her a ve b sayısı için

$$a^2 - 2ab + 2b^2$$

ifadesi hangi iki bölgenin alanları toplamına eşittir?

- A) I ve II   B) I ve IV   C) II ve III
D) II ve IV   E) III ve IV

SORU: 2014-YGS

a bir gerçel sayı ve

$$(1 - a + a^2) \left(\frac{1}{a^2} + \frac{1}{a^3} \right) = 9$$

olduğuna göre, a kaçtır?

- A) $\frac{1}{2}$ B) $\frac{3}{2}$ C) $\frac{1}{3}$ D) $\frac{2}{3}$ E) $\frac{1}{4}$

SORU: 2014-YGS

$a^2 + a = 1$ olduğuna göre,

$$a^4 - 2$$

ifadesinin a türünden eşiti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $-a$ B) $-a + 2$ C) $-2a$
D) $-2a + 1$ E) $-3a$

SORU: 2014-LYS

$$\frac{x^3 - x^2y - xy^2 + y^3}{2x^2 - 4xy + 2y^2} = \frac{1}{2}$$

olduğuna gore, $x + y$ toplamı kaçtır?

- A) 1   B) 2   C) 4   D) $\frac{3}{2}$ E) $\frac{4}{3}$

SORU: 2017-LYS

$$\frac{xz - yz + xy - y^2}{x^2 - xy + xz - yz}$$

ifadesinin sadeleştirilmiş biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\frac{z-y}{x-z}$ B) $\frac{y+z}{x+z}$ C) $\frac{x+z}{y+z}$
D) $\frac{x}{x+y}$ E) $\frac{y-z}{x+y}$